

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ความเจ็บป่วยเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับชีวิตมนุษย์ในสังคม ซึ่งมาจากสาเหตุการเปลี่ยนแปลง ทั้งสภาวะแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และจากสังคมเมือง จากสภาพแวดล้อมที่นับวันจะทวีด้วยมลพิษทางอากาศ เช่น หรือจากภาวะทางเศรษฐกิจในปัจจุบันที่ส่งผลให้ผู้คนตึงเครียด อันเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดความเจ็บป่วย ในปัจจุบันผลของความเจ็บป่วยได้นำมาซึ่ง ความทุกข์ทรมาน ความวิตกกังวล ห่อเหี่ยว หวาดกลัว และอาจพบกับความสูญเสียอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากการสำรวจของสำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย ร่วมกับศูนย์อนามัยสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร และเทศบาลต่าง ๆ รวมทั้ง 135 แห่งทั่วประเทศ พบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2542-2543 มีปัญหาอันเนื่องมาจากมลพิษเกิดขึ้น ประมาณ 6,786 และ 7,853 ราย ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากปัญหามลพิษทางอากาศ เช่น แก๊ส โอโซน ฝุ่น กลิ่น เสียงดัง น้ำเสีย สารพิษ ขยะ และสิ่งปฏิกูล และคาดว่าจะมีฝุ่นละอองจำนวน 1,235,000 ตัน ที่ปล่อยจากโรงงานอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร ระดับในอากาศในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มีระดับสูงกว่ามาตรฐาน ซึ่งกำหนดไว้เพื่อป้องกันสุขภาพ และความปลอดภัยของประชาชน ในสภาพปัจจุบันมีการคาดการณ์ว่า ในแต่ละปีจะมีผู้ที่ต้องเสียชีวิตก่อนเวลาอันสมควร ระหว่าง 5,000-6,000 คน ดังนั้นการที่จะลดระดับฝุ่นละอองในอากาศลง 20 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร จะสามารถช่วยประหยัดเงินสำหรับค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพ และการปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น รวมทั้งประหยัดค่าใช้จ่ายของรัฐบาลหลายหมื่นล้านบาท ดังนั้นเมื่อมนุษย์จำเป็นต้องมีวิถีทางการดำเนินชีวิตร่วมกันในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยมลภาวะเป็นพิษดังกล่าว จึงเป็นการยากที่จะหลีกเลี่ยงจากสภาวะที่ก่อให้เกิดการเจ็บป่วยที่อาจเกิดขึ้นได้ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งความเจ็บป่วยนั้นมักจะนำมาซึ่งความทุกข์ ความทรมาน และอาจนำมาซึ่งการสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สิน ส่งผลให้มนุษย์ทุกคนล้วนต้องมีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องผูกพันในรูปแบบการพึ่งพาสถานพยาบาล เช่น สถานีอนามัย โรงพยาบาลต่าง ๆ ทั้งนี้โดยมีความหวังเพื่อการรับรู้ข้อมูลที่เป็นสาเหตุของอาการของโรคที่ตนกำลังเผชิญอยู่ รูปแบบการรักษาโรค ตลอดจนแนวทางในการป้องกัน โดยมุ่งหวังป้องกันการกลับเป็นซ้ำของโรคต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการป้องกันและส่งเสริมสุขภาพร่างกายทั้งของตนเอง และบุคคลในครอบครัว รวมทั้งบุคคลที่ใกล้ชิด เพื่อเป็นแนวทางใน

การปฏิบัติตนให้หลุดพ้นจากความเจ็บป่วย และให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ต่อไป โดยหวังเพียงการไม่ได้รับการสูญเสียชีวิตและอันตรายจากโรคร้ายก่อนวัยอันสมควร งานบริการทางการแพทย์ประกอบด้วยกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องอยู่ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคนที่เป็นผู้ให้บริการ คือ แพทย์ และบุคลากรทางการแพทย์ และ กลุ่มคนที่เป็นผู้รับบริการ คือ “ผู้ป่วย”

ภาพลักษณ์ของแพทย์ไทยในอดีตในสายตาของคนทั่วไป เป็นบุคคลที่มีคุณค่าได้รับการยกย่องว่าเป็นบุคคลที่น่าเคารพนับถือ เป็นผู้มีบุญคุณ สามารถช่วยบรรเทาอาการ มีเมตตา สามารถช่วยชีวิตมนุษย์ไว้ได้ และแพทย์เป็นผู้ให้บริการในลักษณะของการช่วยเหลือเกื้อกูลครอบครัว ซึ่งรูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าวจึงเป็นส่วนสำคัญที่ส่งเสริมให้อาชีพแพทย์ถูกมองว่าเป็นอาชีพของคนดี มีคุณธรรม สามารถไว้วางใจได้ ดังนั้นสิทธิที่จะรู้ข้อมูลของผู้ป่วยด้านการรักษา ถูกปิดกั้นเป็นส่วนใหญ่ด้วยความเกรงใจของผู้ป่วยที่มีต่อแพทย์ เช่น กลัวถูกดู ไม่กล้าซักถาม เป็นต้น ดังนั้นอำนาจการตัดสินใจต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการรักษาจึงอยู่ที่แพทย์เป็นผู้พิจารณาตามที่เห็นสมควร

ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงการบริการทางการแพทย์เป็นอย่างมาก มีการบริหารเชิงธุรกิจแบบตลาดเสรี โดยนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยมุ่งหวังเพื่อนำเสนอรูปแบบการบริการที่สะดวก รวดเร็ว ทันสมัย การบริการลักษณะเช่นนี้จึงเป็นการมุ่งหวังค่าตอบแทน และผลกำไรที่จะกลับคืนสู่ผู้ให้บริการเป็นหลัก ส่งผลให้ผู้ป่วยต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายในการรับการรักษาที่เพิ่มสูงมากขึ้น ส่งผลให้ผู้ป่วยเกิดความคาดหวังในระบบบริการด้านสุขภาพขึ้น ผู้ป่วยเริ่มมีทัศนคติจากเดิมที่เคยรับบริการแบบไม่มีเงื่อนไข เป็นผู้รับบริการในฐานะของ “ผู้บริโภค” และยึดเอาแนวคิดพื้นฐานในลักษณะเดียวกับการบริโภคสินค้าอื่น (ชนกพร ดีอินทร์, 2542, น. 2) แต่รูปแบบการให้บริการของสถานพยาบาลโดยส่วนใหญ่นั้น พบว่าบุคลากรทางการแพทย์ยังขาดความตระหนักในการให้บริการโดยยึดหลักสิทธิผู้ป่วย ซึ่งในบางครั้งยังพบว่าการล่วงละเมิดต่อสิทธิผู้ป่วยดังกล่าว โดยปราศจากการขออนุญาตจากผู้ป่วยดังเช่น ผลการวิจัยของเพ็ญฉาย ประทีปธนากร (2542, น. 9) พบว่า บุคลากรทางการแพทย์มีความคิดเห็น และการปฏิบัติเกี่ยวกับสิทธิที่จะรู้ของผู้ป่วยอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน แม้ผู้ป่วยจะเป็นผู้มอบสิทธิในการรักษาพยาบาลให้แพทย์เป็นผู้วินิจฉัยโรค และให้การบำบัดรักษาตามกระบวนการรักษาพยาบาลแต่ยังกล่าวได้ว่าผู้ป่วยทุกคนยังคงมี “สิทธิ” ของตนเอง โดยเฉพาะสิทธิขั้นพื้นฐานของชีวิตที่แต่ละคนต้องเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน (ศรีวรรณ ศรีบุญ, 2539, น. 1) ซึ่งถือเป็น “สิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์” ได้ถูกคิดขึ้นจากหลักการ และไม่อาจโต้แย้งได้ หลักการแห่งเหตุนี้มีรากฐานมาจากความคิดเรื่องกฎหมายธรรมชาติ และเกี่ยวกับเรื่อง “เหตุผลตามธรรมชาติ” กล่าวคือ คิดจาก

เหตุผลทั่วไป ๆ ไปว่าบุคคลควรมีสติธิอะไรบ้างโดยคำนึงจากเกียรติภูมิ อำนาจ ความจริงใจหรือ ความสุจริตใจของมนุษย์ (กุลพล พลวัน, 2538, น. 29) ดังนั้น “สิทธิมนุษยชน” จึงเป็นสิทธิที่มี แนวคิดตามกฎหมายธรรมชาติที่มีสมมติฐานว่า มนุษย์มีเสรีภาพ และมีความเสมอภาคอย่าง สมบูรณ์ในสภาวะธรรมชาติ (อาภรณ์ พลเสน, 2541, น. 1) สิทธิผู้ป่วยมีความสำคัญมากและ ยังก่อให้เกิดแนวทางและหลักการที่ใช้ในการตัดสินใจของผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์ โดยมุ่งหมายที่การกำหนดหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติต่อผู้ป่วยด้วยความรับผิดชอบ ด้วยความระมัดระวัง ตามมาตรฐานวิชาชีพและตามกฎหมายบ้านเมือง ซึ่งสิทธิและหน้าที่ของทั้งสองฝ่าย คือ ผู้ป่วย ฝ่ายหนึ่ง และแพทย์ พยาบาลอีกฝ่ายหนึ่งต้องเท่าเทียมกัน (วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, 2537, น. 20-21)

ในปฎิญญาสากลที่ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนได้บัญญัติรับรองว่า “มนุษย์ทุกคนมีเกียรติ ศักดิ์ศรี และ สิทธิ” (dignity and right) และถือว่าบุคคลมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอ การรักษาพยาบาล และองค์การอนามัยโลก (The World Health Organization : WHO) ได้ให้ ความสนใจกับสิทธิผู้ป่วย โดยเห็นว่า ผู้ป่วยควรมีสติธิที่จะได้รับบริการเพื่อสุขภาพ (right to health care) อันถือเป็นสิทธิพื้นฐานที่ประชาชนทุกคนควมได้รับนอกจากนี้ผู้ป่วยควมจะมีสิทธิ ที่จะได้รับรู้ข้อมูลในการรักษาจากแพทย์ผู้รักษา เพื่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในขั้นตอน การรักษา รวมทั้งสิทธิที่จะปฏิเสธการรักษา และสิทธิส่วนบุคคล ในอันที่จะไม่ถูกเปิดเผยในข้อมูล อันเกี่ยวกับความเจ็บป่วยของเขาด้วย ซึ่งถือเป็นความลับ (อุบลรัตน์ โพธิ์พัฒนาชัย, 2545, น. 99) และปฏิบัติตามสิทธิของผู้ป่วยดังเช่น การศึกษาของ วีวรรณ บุญทวี (2540, น. ก) ได้ศึกษาความ คิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิที่จะรู้ของผู้ป่วยของโรงพยาบาลรามาริบัติ จำนวน 300 คน ผลการศึกษา พบว่า ผู้ป่วยเห็นด้วยกับสิทธิที่จะรู้ทุกด้าน ผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรณภา พุทธิระพิพรรณ (2540, น. ก) ได้ศึกษาความคาดหวัง และการได้รับการปฏิบัติเกี่ยวกับสิทธิผู้ป่วย นรีเวช โรงพยาบาลรามาริบัติ เพื่อรอรับการผ่าตัดทางหน้าท้อง หรือทางช่องคลอด จำนวน 153 คน ผลการศึกษพบว่า ความคาดหวังเกี่ยวกับสิทธิของผู้ป่วยนรีเวชสูงกว่าการได้รับปฏิบัติที่ ระดับ 0.05 ทั้งในด้านของการได้รับทราบข้อมูลและความคาดหวังในการได้รับการปฏิบัติ อย่างสมศักดิ์ศรี นอกจากนี้ความคาดหวังด้านการได้รับการปกปิดข้อมูลกับการได้รับการปฏิบัติ ไม่แตกต่างกัน และความคาดหวังการได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ต่ำกว่าการได้รับการปฏิบัติที่ระดับ 0.05

โรงพยาบาลศิริราช เป็นสถานพยาบาลประเภททั่วไป (General) ของภาครัฐ ที่ ให้บริการทางการแพทย์แก่ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ และบุคคลทั่วไป โดยไม่เลือกชั้นวรรณะ ที่มาใช้ บริการจะมีทุกระดับชั้น นอกจากนี้ จำนวนผู้ป่วยที่มาเข้ารับการรักษาพยาบาลมีจำนวนมากจนถึง

ปัจจุบันมีผู้ป่วยที่มารับบริการ ในปี 2550 เป็นจำนวนทั้งสิ้น 2,263,880 ราย ทำให้เป็นภาระต่อการปฏิบัติหน้าที่ของแพทย์ และบุคลากรทางการแพทย์อื่น ๆ ซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด ตลอดจนบุคลากรทางการแพทย์ในโรงพยาบาลศิริราชมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้เกิดการบริการต่อผู้ป่วยอาจเกิดปัญหาข้อบกพร่องต่าง ๆ ตามมาได้ ดังนั้นผู้ป่วยที่มารับบริการทางการแพทย์ในโรงพยาบาลศิริราช มุ่งหวังให้ผู้ให้บริการทางการแพทย์ได้เกิดการยอมรับ และตระหนักในสิทธิของผู้ป่วย และให้บริการโดยยึดหลักสิทธิของผู้ป่วยดังกล่าวเป็นสำคัญ เพื่อเป็นการให้อิสระกับประชาชนในการรับบริการด้านสุขภาพอย่างเหมาะสม และเป็นธรรมในสภาพความเป็นจริงภายในสังคมที่มีทั้งผู้ด้อยโอกาสในการเข้าถึงซึ่งสิทธิ และผู้ด้อยกำลังทรัพย์ในการซื้อหาบริการทางการแพทย์ที่มีราคาแพงเพิ่มมากขึ้นตลอดเวลา ยังถือได้ว่าเป็นบุคคลที่ต้องการทั้งโอกาส และความเป็นธรรม เนื่องด้วยสังคมไทยเป็นสังคมของความเกื้อกูลและสมานฉันท์ คนทุกคนมีความเสมอภาคและความเท่าเทียมกัน แต่ในปัจจุบันต้องยอมรับว่าในสังคมยังมีบุคคลที่เข้าไม่ถึงซึ่งสิทธิที่ตนเองพึงมีอยู่อีกมาก จึงจำเป็นต้องมีผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวกับการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข ควรจะต้องทำหน้าที่ในการส่งเสริมสิทธิผู้ป่วย เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสใช้สิทธิดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งเพื่อเป็นการลดช่องว่างระหว่างผู้ให้บริการทางแพทย์และสาธารณสุขกับผู้รับบริการ เพื่อให้เป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตระหนักถึงสิทธิของผู้ป่วยที่ตนมี พร้อมทั้งสามารถใช้สิทธิของตนในการบริหารจัดการกับตนเอง ครอบคลุมบุคคลใกล้ชิด เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนเกิดศักยภาพในการดูแลตนเองได้ในอนาคต นอกจากนี้วิธีการดังกล่าวยังเป็นประโยชน์ในการช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเลือกปฏิบัติของบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขด้วย

### มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

มูลเหตุที่ผู้ศึกษาได้เลือกหัวข้อเรื่อง “การตระหนักถึงสิทธิผู้ป่วยด้านการรักษาพยาบาลของผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลศิริราช” มาศึกษานั้น เพราะผู้ศึกษาได้ปฏิบัติงานในฐานะเจ้าหน้าที่หน่วยสิทธิ โรงพยาบาล ซึ่งปฏิบัติงานในด้านการให้บริการทางด้านหน่วยแนะนำสิทธิ โรงพยาบาลศิริราช ซึ่งปฏิบัติงานในด้านการให้บริการทางด้านสิทธิผู้ป่วยโดยตรง และเป็นนักศึกษาสาขาการบริหารงานยุติธรรม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ทำให้ง่ายต่อการปฏิบัติที่ถูกต้องเป็นธรรม ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิผู้ป่วย เจ้าหน้าที่หน่วยสิทธิมีบทบาทโดยตรงในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องค้ำประกันสิทธิผู้ป่วย เพราะเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้ติดต่อ ประสานงาน ดูแลอำนวยความสะดวก รวดเร็วอยู่ตลอดเวลา ถ้าแพทย์ พยาบาล หรือบุคลากรทางการแพทย์

ซึ่งรวมทั้งเจ้าหน้าที่หน่วยสิทธิปฏิบัติงานโดยไม่คำนึงถึงสิทธิผู้ป่วย โอกาสในการที่จะถูกฟ้องร้องเกิดขึ้น ผลเสียต่าง ๆ ย่อมตามมา ซึ่งจากสถิติข้อร้องเรียนของผู้มาใช้บริการโรงพยาบาลศิริราชพบว่า แพทย์ และบุคลากรทางการแพทย์ถูกร้องเรียนในเรื่องการละเมิดสิทธิผู้ป่วย หรือไม่ปฏิบัติตามสิทธิผู้ป่วย ทั้งนี้อาจจะกระทำโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม อาจเป็นการละเมิดสิทธิผู้ป่วยโดยไม่รู้ตัว ซึ่งส่งผลที่ตามมาคือผลเสียต่อผู้ป่วย และแพทย์ บุคลากรทางการแพทย์เอง ในสภาวะการณ์ของสังคมปัจจุบันจำเป็นอย่างยิ่งที่กลุ่มผู้รับบริการ จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับสิทธิของตนพียงมี ทั้งด้านสิทธิมนุษยชน และสิทธิของผู้ป่วย เพื่อเป็นการป้องกันมิให้บุคคลอื่นล่วงล้ำสิทธิดังกล่าวได้ อีกทั้งเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชน โดยเฉพาะผู้ป่วยได้เกิดความตื่นตัวต่อการใช้สิทธิของตนที่มีอยู่เรียกร้องความเป็นธรรม ความเสมอภาคในฐานะประชาชนคนหนึ่งที่อยู่ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยแห่งรัฐธรรมนูญและเพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิอันพึงมีแห่งตน ซึ่งผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาการตระหนักถึงสิทธิผู้ป่วยด้านการรักษาพยาบาลของผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลศิริราช เพื่อการดูแลสุขภาพของตนเอง เหตุที่เลือกศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ป่วยที่มารับบริการที่ตึกผู้ป่วยนอก สังคมจะเข้มแข็งได้ก็เพราะมีฐานที่แข็งแกร่ง การที่ผู้ป่วยจะตระหนักถึงสิทธิอันพึงมีของตน และสามารถพิทักษ์สิทธิดังกล่าวได้โดยไม่ปล่อยให้บุคคลใดมาล่วงละเมิด ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้เกิดการฟ้องร้องโรงพยาบาลได้ จากประสบการณ์ของผู้ศึกษาซึ่งปฏิบัติงานในหน้าที่หน่วยสิทธิ โรงพยาบาลศิริราช พบว่า สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิผู้ป่วย แม้ว่าโรงพยาบาลจะได้มีการประชาสัมพันธ์ตามสถานที่ต่าง ๆ ภายในโรงพยาบาล ในรูปแบบทางโทรทัศน์วงจรปิดของโรงพยาบาล ติดประกาศตามหน่วยตรวจแผ่นพับ และสื่อบุคคล เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ป่วย และประชาชนทั่วไปได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิผู้ป่วยก็ตาม แต่ก็ยังมีผู้มีปัญหา

ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตระหนักถึงสิทธิผู้ป่วยด้านการรักษาพยาบาล ซึ่งจะทำให้ทราบว่าผู้ป่วยที่มารับบริการที่โรงพยาบาลนั้นมีการตระหนักถึงสิทธิผู้ป่วยหรือไม่อย่างไร รวมทั้งมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการตระหนักถึงสิทธิผู้ป่วย และมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิผู้ป่วยมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลจากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อแพทย์ และบุคลากรทางการแพทย์ ที่จะนำข้อมูลที่ได้รับไปปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการดำเนินการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบอาชีพทางการแพทย์และผู้ป่วยอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจอันดี และเป็นทีี่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตระหนักถึงสิทธิผู้ป่วยด้านการรักษาพยาบาล

### วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. ศึกษาความรู้ความเข้าใจต่อการตระหนักถึงสิทธิผู้ป่วยด้านการรักษาพยาบาลของผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลศิริราช
2. ศึกษาทัศนคติของผู้ป่วยต่อการตระหนักถึงสิทธิผู้ป่วยด้านการรักษาพยาบาลของผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลศิริราช
3. แสวงหาแนวทางในการสร้างและพัฒนามาตรการที่จะนำไปสู่การตระหนักถึงสิทธิผู้ป่วย

### ขอบเขตในการศึกษา

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาการตระหนักถึงสิทธิที่จะรู้ข้อมูลของผู้ป่วย ศึกษากรณีผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลศิริราช ขอบเขตในการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา ศึกษาการตระหนักถึงสิทธิผู้ป่วยด้านการรักษาพยาบาล ตามคำประกาศสิทธิผู้ป่วยทั้ง 10 ข้อ
2. ขอบเขตของประชากร ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลศิริราช เป็นผู้ป่วยที่ทำการตรวจโรคที่ตึกผู้ป่วยนอก ได้รับการตรวจจากห้องตรวจแล้วและมาดำเนินการติดต่อที่ห้องแนะนำสิทธิ เป็นเพศชายและเพศหญิง

### นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

การตระหนัก หมายถึง ลักษณะอาการที่แสดงถึง การรับรู้ คิดได้ รู้สึกสำนึกถึงความสำคัญและอันตรายจากการไม่ได้รับรู้ข้อมูลทางการรักษาพยาบาลที่ถูกต้องตามสิทธิทั้ง 5 ด้าน

สิทธิผู้ป่วย หมายถึง ความชอบธรรมที่ผู้ป่วยซึ่งรวมถึงผู้ที่ไปรับบริการด้านสุขภาพสาขาต่าง ๆ จะพึงได้รับเพื่อคุ้มครอง หรือรักษาผลประโยชน์อันพึงได้ของตนเอง โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ผู้ศึกษาพิจารณาสหสิทธิของผู้ป่วยแบ่งเป็น 10 ด้าน ดังนี้

- 1) ผู้ป่วยทุกคนมีสิทธิพื้นฐานที่จะได้รับบริการด้านสุขภาพ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

2) ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับบริการจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ โดยไม่เลือกปฏิบัติ เนื่องจากความแตกต่างด้านฐานะ เชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา ลัทธิการเมือง เพศ อายุ และลักษณะของเจ็บป่วย

3) ผู้ป่วยที่ขอรับบริการด้านสุขภาพมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลอย่างเพียงพอและชัดเจน จากผู้ประกอบวิชาชีพเพื่อให้ผู้ป่วยสามารถเลือกตัดสินใจในการยินยอม หรือไม่ยินยอมให้ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพปฏิบัติต่อตน เว้นแต่เป็นการช่วยเหลือรีบด่วนหรือจำเป็น

4) ผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะฉุกเฉินเสี่ยงอันตรายถึงชีวิต มีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือรีบด่วนจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพโดยทันทีตามความจำเป็นแก่กรณี โดยไม่คำนึงว่า ผู้ป่วยจะร้องขอความช่วยเหลือหรือไม่

5) ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับทราบชื่อ สกุล และประเภทของผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ ที่เป็นผู้ให้บริการแก่ตน

6) ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะขอความเห็นจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพอื่นที่มีได้เป็นผู้ให้บริการแก่ตน และมีสิทธิในการขอเปลี่ยนผู้ให้บริการและสถานบริการได้

7) ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับการบริการปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง จากผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพโดยเคร่งครัด เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากผู้ป่วยหรือการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย

8) ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับข้อมูลอย่างครบถ้วนในการตัดสินใจเข้าร่วมหรือถอนตัวจากเป็นผู้ถูกทดลองในการทำวิจัยของผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพ

9) ผู้ป่วยมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลเฉพาะของตนที่ปรากฏในเวชระเบียนเมื่อร้องขอ ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวต้องไม่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนตัวของบุคคลอื่น

10) บิดา มารดา หรือ ผู้แทนโดยชอบธรรม อาจใช้สิทธิแทนผู้ป่วยที่เป็นเด็กอายุยังไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์ ผู้บกพร่องทางกาย หรือจิต ซึ่งไม่สามารถใช้สิทธิด้วยตนเองได้

ผู้ป่วยนอก หมายถึง ผู้เจ็บป่วยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และรวมไปถึงผู้ที่ไปรับบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข และผู้บริโภคทางการแพทย์ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนร่วมในการรักษาพยาบาล ในที่นี้หมายถึงผู้ที่มารับบริการที่ตึกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลศิริราช

โรงพยาบาลศิริราช หมายถึง สถานพยาบาลที่เปิดรับบริการผู้ป่วยทุกประเภท โดยไม่เลือกชั้นวรรณะ และเปิดให้บริการทั้งในเวลาราชการ และนอกเวลาราชการ

### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความรู้ความเข้าใจถึงสิทธิผู้ป่วยด้านการรักษาพยาบาลของผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลศิริราช
2. ทำให้ทราบถึงทิศระต่อกรตระหนักถึงสิทธิผู้ป่วยด้านการรักษาพยาบาลของผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลศิริราช
3. ทำให้ได้แสวงหาแนวทางในการสร้างและพัฒนามาตรการที่จะนำไปสู่การตระหนักถึงสิทธิผู้ป่วย